

Всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 1 лют. 2002 : тези доповідей. – М-во освіти і науки України, Нар. укр. акад. та ін. Харків, 2002. 169 с.

8. https://www.youtube.com/watch?v=Ph7U8ijREKg&t=2s&fbclid=IwAR2h14BV-2adrnlZj_GCv2heXCcLWBCfLXW6ykpLrWLBAXVLb6KveRTLlOw

Руслана Петренко

*студентка IV курсу СВО бакалавра
факультету філології й журналістики*

імені Михайла Стельмаха

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

(Наук. керівн. – ст. викл. Пойда О. А.)

**ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ ВИВЧЕННІ ПОВІСТІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
«ДОРОГОЮ ЦІНОЮ» у 8 КЛАСІ**

Сучасний етап розвитку системи освіти в Україні характеризується посиленням уваги до особистості, спрямуванням зусиль педагогів на розвиток творчого потенціалу учасників освітнього процесу. Бурхливий розвиток засобів інформатизації дав потужний поштовх до появи нових технологій оброблення, передачі, одержання й збереження інформації. Зараз інформаційні технології увібрали в себе елементи різних методик – особистісно орієнтованого, розвивального, проектного навчання – і є саме тим способом передачі знань, який відповідає якісно новому змісту навчання й розвитку учня [1, с. 23].

Проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті перебуває в полі зору таких літературознавців, як А. Гримаська, Г. Дехтярова, Т. Дубок, Л. Кравченко, Н. Кучеренко, Ю. Макашова. Проте

доцільність використання методу проектів учителями-словесниками під час вивчення творчості Михайла Коцюбинського є майже не дослідженою.

Сьогодні головна мета вчителя української мови та літератури – творчо використовувати матеріал у нестандартній змінній ситуації, виявляти конструктивність в організації та плануванні педагогічного процесу, бути здатним до обміну інформацією, комунікації, самостійного набуття необхідних для професійної діяльності знань, умінь і навичок. Це зумовило *актуальність* нашої статті, *мета* якої – окреслити можливості використання проектних технологій для підвищення якості навчання учнів на уроках української літератури, зокрема при вивченні повісті Михайла Коцюбинського «Дорогою ціною» у 8 класі.

Суть інформаційно-проектної технології – через проектну діяльність, яка передбачає розв’язання проблеми чи низки проблем на основі певної суми знань, показати їх практичне застосування. Мета ж учителя під час створення проекту не просто зацікавити учнів, надаючи консультації, а створювати ситуації діалогу. Інформаційні технології відкривають учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають можливості для творчості, дозволяють реалізувати принципово нові форми й методи навчання [4, с. 9].

Основна ідея проектної роботи на уроках літератури полягає у розвитку в учнів навичок мислення високого рівня за таксономією Б. Блума [5], а саме: навчити учнів збирати інформацію, аналізувати та класифікувати її, висувати гіпотези та ідеї, обговорювати результати досліджень. Також слід враховувати, що метою проекту є розвиток особистісно-цілісного ставлення до літератури, мистецтва загалом; розвиток прагнення до художньо-творчої самореалізації та духовного самовдосконалення; формування потреби в сприйнятті літературного слова, виховання естетичного смаку учнів, розуміння цінності культури свого народу та його ментальності.

Проект передбачає підготовку учнями репродуктивних, творчих і практичних завдань різного рівня складності. З метою полегшеного та

організованого виконання поставлених завдань, клас слід поділити на динамічні групи, які мають можливість самостійно обирати завдання для виконання. Робота над проектом включає такі етапи:

- 1) ознайомлення з презентацією вчителя, поділ на групи, обрання теми учнівського міні-проекту для дослідження;
- 2) опрацювання літератури стосовно своєї підтеми;
- 3) виконання усіх завдань, які стосуються міні-проекту кожної групи;
- 4) представлення результатів роботи кожної групи.

Технологія проєктування завжди пропонує вирішення будь-якої проблеми, що передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості. Н. Любчак зазначає: «Результати виконаних проєктів повинні бути конкретно відчутними: якщо це теоретична проблема, то конкретно вирішена, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження на практиці» [3, с. 149]. Організаційно метод проєктів передбачає поєднання індивідуальної самостійної роботи з роботою у малих групах і в колективі. Робота в групах дає можливість учням обмінятися інформацією з партнером і лише потім «озвучити» її перед усім класом. Вона сприяє розвитку вміння висловлюватись, вести дискусію.

На уроках української літератури важливою є робота з різноманітними джерелами інформації, що передбачає використання проблемних, пошукових і дослідницьких методів. Вони дають можливість виявити варіативні точки зору на дану проблему, сформувані особисту точку зору, а також узагальнити зібраний матеріал і подати його в наочній, естетично значущій формі. Форма подання може бути різною, залежно від задуму вчителя: веб-сайт, презентація, аналіз даних соціологічного опитування, таблиця, газета, навчальний посібник, збірка ілюстрацій, збірки власних творчих робіт, стінгазета, коментар до тексту художнього твору тощо.

Під час вивчення повісті «Дорогою ціною» Михайла Коцюбинського

восьмикласникам можна запропонувати створити проект «Вільний дух українців». Мета проекту – навчити учнів детально аналізувати твір, визначати його жанр та стильові особливості, з'ясувати проблематику, характеризувати образи; розвивати культуру зв'язного мовлення, логічне мислення, пам'ять, спостережливість, удосконалювати навички аналізу сюжету та композиції повісті; виховувати інтерес до історичного минулого рідного народу, сприяти формуванню активної життєвої позиції.

Перед початком проекту з метою активізації уваги й привертання інтересу учнів учителю варто скористатися одним із різновидів креалізованих текстів, наприклад, створити буклет, у якому буде вказано термін реалізації проекту, перелік тематичних груп та проблемних питань, відповіді на які учасники отримують у ході проектної роботи. (Див. рис. 1, 2)

Рис. 1

Рис. 2

Хід роботи: 1) необхідно колективно сформулювати проблемне питання для дослідження: «Чи варто боротися за щастя?»; 2) поділити учнів на 3 групи: «Хранителі історичної пам'яті», «Дослідники героїчної боротьби», «Шанувальники моральних цінностей».

Кожна дослідницька група працює над певною проблемою:

1. Як не втратити національну свідомість в умовах неволі?
2. Сила духу української жінки – міф чи реальність?
3. Чому могутність духовних благ є непереможною?

Мета дослідження першої групи: поповнити багаж знань про волелюбність українського народу, дослідити текст на цитатному рівні, з'ясувати стосунки головних героїв, визначити у чому полягає трагедія Остапа та Соломії. Результат свого дослідження члени цієї групи

ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО НАШОГО ПРОЕКТУ!

Шанувальники моральних цінностей!
Запрошуємо вас долучитися до проекту з української літератури «Вільний дух українців!». Якщо ви прагнете більше дізнатися про менталітет українського народу, то обов'язково придійтеся! На вас чекають акравні враження та нові відкриття.
Україна починається з ТЕБЕ!

Прийді і дівняйся!
Чи варто боротися за щастя?

Пропонуємо роботу таких проблемних груп:

«Хранителі історичної пам'яті»
Дізнаємося, чи можна зберегти національну свідомість в умовах неволі. Зібраний матеріал плануємо у вигляді презентації «Волелюбство українців», що ілюструватиме роботу всіх учасників проекту.

«Дослідники героїчної боротьби»
Дослідимо, чи власна сила духу українців. На основі зібраного матеріалу створимо веб-сайт «Героїчний народ» для справжніх патріотів України.

«Шанувальники моральних цінностей»
Зрозуміємо, чому могутність духовних благ є непереможною. Результатом роботи стане календар «Українська духовність», який ілюструватиме приклади, прислів'я, ілюстрації та вислови про моральне багатство.

Проект триватиме 4 тижні
Березень 2020

пн	вт	ср	чт	пт	сб	вс
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

У ході реалізації проекту ви дізнаєтесь:

- скільки коштує свобода;
- що найстрашніше в умовах неволі;
- у чому полягає сила людського характеру;
- як не загубитися у пошуках правди;
- чи дійсно духовні блага є безцінними.

представляють у вигляді презентації «Волелюбство українців».

Мета дослідження другої групи: визначити композиційні та сюжетні особливості твору; дослідити риси характеру героїв, їх психологічні та портретні характеристики, проаналізувати моральну та суспільно-політичну орієнтацію кожного; виокремити провідні мотиви; дослідити ідею, яку

закладено у фіналі повісті, та поняття «сила духу», «духовність». Учасники цієї групи створюють веб-сайт «Героїчний народ».

Мета дослідження третьої групи: дослідити історію написання, проблематику й художні особливості твору, історичні та політичні події, які вплинули на особисті стосунки Остапа та Соломії; проаналізувати причини занепаду людського духу; порівняти зображені події із сьогоденням в Україні. Результатом роботи учнів у групі є створення календаря «Українська духовність».

Упродовж роботи над проектом учні беруть участь у створенні та друку проектної газети «Українська доля», за кожен випуск якої відповідає певна проблемна група. Кожна група протягом усього періоду виконання проекту створює звітну презентацію, у якій доповідає про виконану дослідницьку роботу. Учні захищають результати своїх досліджень на тематичному вечорі «Всім серцем люблю Батьківщину свою!», на який варто запросити батьків, вчителів школи, учнів з інших класів. Мета такого заходу: формувати любов і пошану до української літератури, культури та історії, виховувати національну свідомість майбутніх громадян України.

На завершення проекту варто провести рефлексію з метою аналізу власної діяльності учнями (самоаналіз), для виявлення допущених помилок, їх причин і пошуку шляхів подальшого удосконалення дослідницької культури.

Проектна робота показує, що учні можуть виступати активними учасниками процесу створення проекту, формувати свій власний погляд на інформацію, формувати мету й завдання, шукати шляхи їх вирішення. Системне впровадження проектної технології у навчальний процес сприяє розвитку критичного мислення, умінню самостійно здобувати знання, творчо підходити до виконання навчальних завдань.

Отже, можна стверджувати, що проектна технологія набуває нового переосмислення у контексті Нової української школи, оскільки є перспективною складовою освітнього процесу. Така форма роботи формує

ключові компетентності учнів, а саме:

- учні шукають, знаходять, обробляють, аналізують, систематизують інформацію (інформаційна компетентність);
- освоюють досягнення культури свого народу й розуміють культуру інших (полікультурна компетентність);
- беруть активну участь в обговоренні проблеми (комунікативна компетентність);
- долають невпевненість, а за потреби беруть на себе відповідальність за виконання дорученої справи, навчаються співпрацювати (соціальна компетентність).
- проектують власну освітню траєкторію, визначаючи обсяг навчального матеріалу, планують його вивчення (компетентність самоосвіти й саморозвитку) [1, с. 24–25].

Дослідження не є вичерпним, оскільки стаття лише частково охоплює можливості використання інформаційно-комунікаційних засобів для підвищення якості навчання учнів, тому в подальшому є потреба звернути більшу увагу на застосування проектних технологій під час вивчення творів української літератури.

Список використаних джерел

1. Гримаська А.О. Використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості навчання української мови і літератури / А.О.Гримаська // Таврійський вісник освіти. 2016. № 4. С. 23–27.
2. Кобися В.М. Технології дистанційного навчання: словник-госарій / М. Ю. Кадемія, В.М. Кобися. Вінниця : ФОП Тарнашинський О. В., 2016. 284 с.
3. Любчак Н.М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі / Н.М. Любчак // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки.

2014. Вип. 122. С. 144–150.

4. Макашова Ю. Як підготувати людину до життя в інформаційному суспільстві? : Комп'ютерні технології на уроках української мови та літератури / Ю. Макашова // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2009. №11. С. 6–15.

5. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%8F_%D0%91%D0%BB%D1%83%D0%BC%D0%B0

Аліна Семченко

студентка IV курсу СВО бакалавра

факультету філології й журналістики

імені Михайла Стельмаха

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

(Наук. керівн. – ст. викл. Пойда О. А.)

ОСОБЛИВОСТІ НАСКРІЗНОГО ВИВЧЕННЯ БІОГРАФІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Вивчення життєпису видатної людини, діяча науки чи мистецтва має велике наукове й виховне значення. Особливо значний вплив на формування повноцінної особистості у школи здійснює детальне ознайомлення із біографією письменника, оскільки є джерелом пізнання не лише біографічних даних, а й титанічної праці людини, яка створила літературні твори, що стали класикою.

Вивчення життєпису митця з методичної точки зору розглядали відомі вчені, зокрема Н. Волошина, С. Жила, І. Каплан, Ю. Ковбасенко, О. Куцевол, Л. Мірошниченко, А. Лісовський, Л. Овдійчук, Є. Пасічник, С. Пультер, Б. Степанишин, Г. Токмань та інші. Однак, на нашу думку, потребує більш